

УДК 658.15:005.334.4 — 047.44

Т. О. Меліхова,
 д. е. н., доцент, завідувач кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту,
 Інженерний інститут Запорізького національного університету
 ORCID ID: 0000-0002-9934-8722

DOI: 10.32702/2306-6792.2019.10.11

ОЦІНЮВАННЯ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

T. Melikhova,
 Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Accounting,
 Analysis, Taxation and Audit, Engineering Institute Zaporizhzhya National University

BANKRUPTCY PROBABILITY ESTIMATION TO IMPROVE THE FINANCIAL CONDITION OF THE ENTERPRISE

Зараз нагальною проблемою промислових підприємств є своєчасне діагностування ймовірності банкрутства і розробка заходів для подолання загроз та негативних наслідків. Одним із головних завдань ефективного управління є своєчасне проведення фінансового аналізу, бо першою ознакою погіршення показників фінансового стану є неплатоспроможність, збитковість, фінансова залежність від зовнішніх джерел фінансування, низька ділової активності. Головним завданням для подолання на підприємстві негативних тенденцій є попередження ризику банкрутства, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, платоспроможності, конкурентоспроможності, а також збільшення прибутку.

Метою роботи є оцінка ймовірності банкрутства з метою підвищення фінансового стану промислового підприємства.

Узагальнено усі типові методики оцінювання фінансового стану, які використовуються в Україні, що передбачає розрахунок показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, а також порівняння отриманих даних з нормативними значеннями.

Фінансовий аналіз на підприємстві проводиться з використанням інформації, яка міститься в фінансовій звітності: Баланс (форма №1) та Звіт про фінансові результати (форма № 2).

У статті проведено фінансовий аналіз ПАТ "ЗАЛК" за 2013—2017 роки, а саме аналіз: ліквідності, платоспроможності, ділової активності та рентабельності. Діагностика банкрутства проведена за моделями Альтмана, Спрингейта, Таффлера і Тішоу, Сайфуліна-Кадикова, Ліса, Конана і Гольдера, Бівера ПАТ "ЗАЛК" за 2013—2017 роки. Встановлено взаємозв'язок між погіршенням фінансового стану та ймовірністю банкрутства підприємства.

At present, the urgent problem of industrial enterprises is the timely diagnosis of bankruptcy probability and the development of measures to overcome threats and negative consequences. One of the main tasks of effective management is timely financial analysis, since the first sign of deteriorating financial performance is insolvency, loss-making, financial dependence on external sources of funding, low business activity. The main task to overcome the negative trends in the company is to prevent the risk of bankruptcy, to increase the efficiency of the use of financial resources, solvency, competitiveness, as well as increasing the profits.

The purpose of the work is to assess the probability of bankruptcy in order to increase the financial condition of the industrial enterprise.

All the standard methods of assessing the financial condition that are used in Ukraine, which involves the calculation of indicators of liquidity, solvency, financial stability, as well as comparison of the data with normative values are summarized.

Financial analysis at the enterprise is carried out using the information contained in the financial statements: Balance Sheet (form number 1) and the Statement of Financial Results (form number 2).

The article deals with the financial analysis of PJSC "Zaporizhzhia Aluminium Plant" for the years of 2013—2017, namely epy analysis of: liquidity, solvency, business activity and profitability. The bankruptcy diagnosis was carried out

on models of Altman, Springheath, Tuffler and Tishau, Sayfulina-Kadikova, Lis, Konan and Golder, Bever of PJSC "Zaporizhzhia Aluminium Plant" for the years of 2013—2017. The relationship between the deterioration of the financial situation and the probability of bankruptcy of the enterprise is established.

Ключові слова: діагностика, ймовірність банкрутства, фінансовий стан, рентабельність, ліквідність, платоспроможність, ділова активність.

Key words: diagnostics, probability of bankruptcy, financial status, profitability, liquidity, solvency, business activity.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Зараз нагальною проблемою промислових підприємств є своєчасне діагностування ймовірності банкрутства і розробка заходів для подолання загроз та негативних наслідків. Одним із головних завдань ефективного управління є своєчасне проведення фінансового аналізу, бо першою ознакою погіршення показників фінансового стану є неплатоспроможність, збитковість, фінансова залежність від зовнішніх джерел фінансування, низька ділова активність. Головним завданням для подолання на підприємстві негативних тенденцій є попередження ризику банкрутства, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, платоспроможності, конкурентоспроможності, а також збільшення прибутку.

Таблиця 1. Типові методики оцінювання фінансового стану, які використовуються в Україні

Назва методики 1	Установа, що видала, рік 2
I. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій	Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій, 1997
II. Методичні рекомендації з аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій	Державна податкова адміністрація України, 2013
III. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій	Агентство з питань запобігання банкрутства підприємств та організацій, 1998
IV. Методичні рекомендації щодо проведення аналізу фінансового стану підприємства-боржника при отриманні відстрочок (розстрочок)	Державна податкова адміністрація України, 1998
V. Порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації	Міністерство фінансів України та Фонд державного майна України, 2001
VI. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства	Міністерство економіки України, 2006
VII. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки	Міністерство фінансів України, 2006
VIII. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств	Центральна спілка споживчих товариств України, 2006
IX. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні	Національний банк України, 2017
X. Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара	Міністерство фінансів України, 2016

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні та практичні питання діагностики ймовірності банкрутства та аналізу фінансового стану були розглянуті у працях таких науковців: Бланк І., Нестеренко Н.В., Поплавська Ж., Салига С., Салига К., Цмоць О. та ін. Автори розглядають зазначене питання з різних точок зору та акцентують увагу на різних аспектах проведення фінансового аналізу. Проте саме питання діагностики ймовірності банкрутства та аналізу фінансового стану на цих промислових підприємствах авторами розкрито недостатньо і потребує подальшого дослідження.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою роботи є оцінка ймовірності банкрутства з метою підвищення фінансового стану промислового підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

За Бланком І. "Аналіз фінансової безпеки представляє процес дослідження фінансового стану і основних результатів фінансової діяльності підприємства" [1, с. 121].

"Внутрішня індикація фінансової безпеки, крім аналізу фінансового стану, включає такі сфери спостереження, як виробнича програма, основні засоби, персонал" [2, с. 84]. На наш погляд, оцінювання рівня економічної безпеки повинно ґрунтуватися не лише на показниках фінансового стану, але й оцінюванні ймовірності фінансової неспроможності та банкрутства підприємства. Між цими категоріями повинен бути зв'язок.

"Система аналізу фінансової безпеки підприємства базується на таких методах його проведення: горизонтальний, вертикальний, порівняльний та інтегрований фінансовий аналіз, аналіз фінансових коефіцієнтів" [1, с. 122].

Таблиця 2. Фінансовий аналіз ПАТ "Залк"

Показник	Норматив	2013	2014	2015	2016	2017
Аналіз ліквідності						
Коефіцієнт покриття	>1	0,101729	0,021066454	0,011259477	0,0168326	0,0140878
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>0,6	0,050769	0,021066454	0,003013968	0,0086694	0,0088047
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>=0,25	0,005989	0,00001229	0,00000109	0,00000047	0,00001554
Чистий оборотний капітал, тис. грн		-1606142	-3505423	-5450268	-6221148	-6469736
Аналіз платоспроможності						
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	>=0,5	-3,48779	-13,7975327	-25,25784363	-26,059331	-33,331622
Коефіцієнт фінансування	< 1	-1,28671	-1,07247673	-1,039573405	-1,038374	-1,0300015
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>=0,1	-0,89827	-0,97893355	-0,988740523	-0,9831674	-0,9859122
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,2	1,053329	0,963785557	0,995025301	0,9920263	0,9894937
Аналіз ділової активності						
Коефіцієнт оборотності активів		0,933227	1,132864358	0,000008	0,0276133	0,1484528
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості		1,267026	0,998250673	0,00000370	0,0094534	0,0085405
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості		5,870355	8,454546423	0,000132402	0,1762186	0,5910995
Строк погашення кредиторської заборгованості, дн		284,1299	360,6308613	97262190	38081,717	42152,116
Строк погашення дебіторської заборгованості, дн		61,32508	42,58064028	2718990	2042,9173	609,03452
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів		4,842574	8,70793703	0,00003756	0,1300341	0,7367509
Фондовіддача		0,799281	0,692594958	0,00000368	0,0127773	0,0665235
Коефіцієнт віддачі власного капіталу		-0,31227	-0,14787373	-0,00000044	-0,0010748	-0,0049764
Аналіз рентабельності						
Коефіцієнт рентабельності активів		-0,18599	-5,62876475	-8,509848499	-3,4959284	-1,301009
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	> 20%	0,062234	0,734727372	0,447641464	0,1360765	0,0436125
Коефіцієнт рентабельності реалізації	> 30%	0	0,00000	0,00000	0,00000	0,00000

У таблиці 1 наведено огляд вітчизняних методик оцінювання фінансового стану підприємств [3, с. 20].

Отже, вказана методика передбачає розрахунок показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, а також порівняння отриманих даних з нормативними значеннями. На цьому ґрунтуються висновки щодо рівня якості фінансового стану промислового підприємства.

Фінансовий аналіз на ПАТ "Залк" проводиться з використанням інформації, яка міститься в фінансовій звітності: Баланс (форма № 1) та Звіт про фінансові результати (форма № 2). Фінансовий аналіз ПАТ "Залк" наведено в таблиці 2.

Коефіцієнт покриття у 2013—2017 роках був нижчим від нормативного значення та склав 0,102; 0,021; 0,011; 0,017; 0,014 відповідно, що свідчить про те, що оборотних активів недостатньо для задоволення поточних зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2013—2017 роках був 0,051; 0,021; 0,003; 0,009; 0,009 відповідно, що нижче від нормативного значення та засвідчує нездатність підприємства погасити короткотермінові зобов'язання у разі його критичного стану.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2013—2017 роках був 0,006; 0,00001; 0,000001;

0,0000004; 0,00001 відповідно, що менше за рекомендоване оптимальне значення, та свідчить про нераціональне використання грошових коштів.

Чистого оборотного капіталу у 2013—2017 роках було недостатньо, що свідчить про нездатність підприємства вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання.

Коефіцієнт платоспроможності (автономії), який вказує на питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, протягом останніх п'яти років знижується з -3,488 до -33,332 та означає, що компанія не здатна профінансувати активи за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт фінансування, що вказує на співвідношення позикових та власних коштів і характеризує залежність підприємства від залучених засобів, у 2013—2017 роках був приблизно однаковим (-1,287; -1,072; -1,04; -1,04; -1,03 відповідно) та показує, що підприємство відновило залучення позикових коштів та свідчить про наявність фінансових ризиків у довгостроковій перспективі та високий ризик банкрутства.

Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами у 2013—2017 роках складав -0,898; -0,978; -0,989; -0,983; -0,986 відповідно та був нижчим від нормативного значення, це

свідчить, що підприємство нездатне фінансувати оборотний капітал за рахунок власних оборотних коштів.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу у 2013—2017 роках склав 1,053; 0,964; 0,995; 0,992; 0,99 відповідно, що не відповідає нормативу, та свідчить про те, що підприємство активно використовує позикові кошти.

Коефіцієнт оборотності активів з 5,531 у 2013 році, 3,897 у 2014 році, 4,561 у 2015 році зріс до 10,287 у 2016 році та 10,76 у 2017 році, тобто наявна висока оборотність активів, оскільки у 2016—2017 роках відбувався повний цикл виробництва й обігу, отже підприємство збільшило оборотність активів.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості знизився з 7,51 у 2013 році до 3,433 у 2014 році, 2,027 у 2015 році, 3,522 у 2016 році та найменшим 0,619 став у 2017 році, що свідчить про те, що підприємство не використовує кошти кредиторів в якості джерела фінансування.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2013—2014 роках був 34,793 та 29,08, потім у 2015—2016 роках стрімко зріс до 72,509 та 65,65 відповідно, а у 2017 році знизився до 42,843. Для вирішення проблеми необхідно відкоригувати поточну політику управління дебіторською заборгованістю і працювати тільки на умовах передоплати з клієнтами, які не платять вчасно за надані послуги.

Строк погашення кредиторської заборгованості збільшився з 47 днів у 2013 році, 104 днів у 2014 році, 177 днів у 2015 році, 102 днів у 2016 році до 581 день у 2017 році, що свідчить про те, що обертання кредиторської заборгованості стрімко росте. Це зумовлено зменшенням чистого доходу в 14,4 рази, а також збільшенням кредиторської заборгованості у 2,4 рази. Протягом усього періоду спостерігається негативна тенденція збільшення кредиторської заборгованості перед постачальниками та робітниками підприємства.

Строк погашення дебіторської заборгованості скоротився з 10 днів у 2013 році, 12 днів у 2014 році до 4 днів у 2015 році, 5 днів у 2016 році, 8 днів у 2017 році. Така динаміка свідчить про те, що обертання дебіторської заборгованості помірно спадає. Це зумовлено зменшенням чистого доходу в 14,4 рази, а також зменшенням дебіторської заборгованості у 1,5 рази. Протягом усього періоду спостерігається тенденція до зниження даного показника, що є наслідком скорочення обсягів реалізації продукції.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів збільшився з 28 обертів у 2013 році, 29 обер-

тів у 2014 році, 20 обертів у 2015 році до 48 обертів у 2016 році та 53 обертів у 2017 році, що вказує на неефективне управління запасами на підприємстві, оскільки недостатній обсяг запасів призводить до перебоїв в операційному процесі, що веде до постійне зниження рівня виробництва і збуту.

Фондовідача демонструє ефективність використання основних засобів підприємства. Значення показника зменшилося з 4,737 у 2013 році, до 2,382 у 2014 році та 2,015 у 2015 році, але потім зросло до 4,76 у 2016 році та 4,822 у 2017 році, що свідчить про збільшення кількості виробленої продукції на кожну гривню фінансових ресурсів вкладену в основні засоби, тобто основні засоби використовуються неефективно.

Коефіцієнт віддачі власного капіталу показує швидкість обороту вкладеного капіталу. Його значення на підприємстві коливається з -1,851 у 2013 році до -0,509 у 2014 році, -0,234 у 2015 році, -0,400 у 2016 році, -0,361 у 2017 році, що свідчить про бездіяльність частини власних коштів та вказує на необхідність вкладення власних коштів до інших джерел доходів.

Коефіцієнт рентабельності активів у 2013 році склав 0,7, а у 2014—2015 роках різко зменшився та склав -6,514 та -11,11, але з 2016—2017 роках він збільшився до -4,073 та -2,187, що вказує на неефективне використання активів.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу у 2013 році був низьким та склав -0,224, але збільшився у 2014—2017 роках, це свідчить про те, що підприємство отримало 0,85 грн, 0,59 грн, 0,16 грн, 0,07 грн чистого прибутку на кожну залучену гривню власних коштів.

Коефіцієнт рентабельності реалізації показує, скільки на кожну витрачену у господарську діяльність гривню отримано прибутку. За досліджуваний період його значення нижче від нормативного значення та дорівнює нулю, тобто прибуток від реалізації підприємство не отримує.

Розрахунок за моделями Альтмана, Спрингейта, Таффлера і Тішоу, Сайфуліна-Кадикова, Ліса, Конана і Гольдера, Бівера промислового підприємства ПАТ "ЗАЛК" наведено у таблицях 3—9.

На ПАТ "ЗАЛК" за 2013—2017 роки результати розрахунку за моделлю Альтмана дозволяють зробити висновки, що підприємство у 2013 році мало низьку ймовірність банкрутства 5,715, але у 2014—2017 роках його стан значно погіршився і результати розрахунку склали -12,52; -30,66; -14,77; 24,18 відповідно, що

свідчить про високу ймовірність банкрутства та є наслідком значного погіршення фінансового стану підприємства.

Проведений розрахунок за моделлю Спрингейта для ПАТ "Залк" свідчить, що ймовірність банкрутства у 2013—2017 роках вище від допустимого граничного значення та коливається в межах від 2,315 до 5,888, тому підприємству не загрожує банкрутство.

Проте розрахована на підставі даних ПАТ "Залк" за 2013—2017 рр. модель Таффлера і Тішоу вказує на низьку ймовірність банкрутства (розрахункові значення склали 2,218; 3,506; 5,572; 6,709; 8,359 відповідно за період, що аналізується).

Розрахунок показників моделі Сайфуліна-Кадикова для ПАТ "Залк" дає можливість стверджувати, що у 2013—2017 роках ймовірність банкрутства складала -1,223; -3,316; -4,048; -1,538; -1,313 відповідно, що вказує на високий рівень ймовірності банкрутства та незадовільний фінансовий стан підприємства.

Проведені розрахунки за моделлю Ліса для ПАТ "Залк" у 2013—2017 роках свідчать, що ймовірність банкрутства була -0,040; -0,720; -1,431; -1,127; -1,582 відповідно, що дає змогу стверджувати про те, що ПАТ "Залк" може бути віднесено до потенційних підприємств-банкрутів.

Показник діагностики платоспроможності ПАТ "Залк" за моделлю Конана і Гольдера у 2013—2014 роках складав 0,667 та 2,784, що показував відсутність затримки платежів, а у 2015—2016 роках погіршився до -87613,99 та -2,372 відповідно, що свідчить про наявність затримок платежів, але у 2017 році показник зріс до 7,155, що свідчить про стабілізацію фінансового стану підприємства.

Проведений аналіз за системою показників Бівера ПАТ "Залк" за 2013—2017 роки показав, що коефіцієнт Бівера з кожним роком зменшується та складає 0,198; 0,016; 0,011; 0,01; 0,012 відповідно, це свідчить, що ПАТ "Залк" відноситься до другої групи (0,17), яка прогнозує ймовірність банкрутства впродовж 5 років; за 2013—2017 роки коефіцієнт загальної ліквідності складав 0,102; 0,021; 0,011; 0,017; 0,014 відповідно,

Таблиця 3. Модель Альтмана ПАТ "Залк"

	2013	2014	2015	2016	2017
X1	0,416055	0,286167	0,286198	0,442599	0,471276
X2	-4,59192	-15,5954	-27,3511	-28,0192	-35,7358
X3	2,132094	1,64852	1,206678	4,814074	4,627646
X4	-2,6786	-2,7473	-2,90918	-2,89551	-2,95034
X5	6,215856	5,17853	5,050575	9,774597	11,78337
Z	5,715187	-12,5199	-30,6609	-14,772	-24,1802

Таблиця 4. Модель Спрингейта ПАТ "Залк"

	2013	2014	2015	2016	2017
A	0,416055	0,286167	0,286198	0,458427	0,471276
B	0,920154	0	0	0	0
C	0,224985	0	0	0	0
D	6,215856	5,17853	5,050575	9,774597	11,78337
Z	5,888241	2,366164	2,315014	4,382019	5,198764

Таблиця 5. Модель Таффлера і Тішоу ПАТ "Залк"

	2013	2014	2015	2016	2017
X1	0,521315	0,121357	0,047473	0,183085	0,138334
X2	0,092708	0,019339	0,0109	0,016376	0,013742
X3	4,08984	13,58403	25,41839	26,29414	33,45271
X4	7,459027	6,214236	6,060691	11,72952	14,14005
Z	2,217964	3,506237	5,571598	6,708832	8,358998

Таблиця 6. Модель Сайфуліна-Кадикова ПАТ "Залк"

	2013	2014	2015	2016	2017
Kз	-0,89827	-0,97893	-0,98874	-0,98317	-0,98591
Kпл	0,101729	0,021066	0,011259	0,016833	0,014088
Kоа	5,531112	3,896523	4,560593	10,28718	10,75987
Рп	0	0	0	0	0
Рвк	0,121133	-1,67185	-2,43642	-0,3959	-0,20322
R	-1,22275	-3,31589	-4,04793	-1,53757	-1,31284

Таблиця 7. Модель Ліса ПАТ "Залк"

	2013	2014	2015	2016	2017
X1	0,416055	0,286167	0,286198	0,442599	0,471276
X2	2,132094	1,64852	1,206678	4,814074	4,627646
X3	-4,59192	-15,5954	-27,3511	-28,0192	-35,7358
X4	-0,77717	-0,93242	-0,96192	-0,96304	-0,97087
Z	-0,04015	-0,72018	-1,43093	-1,12728	-1,58248

Таблиця 8. Модель Конана і Гольдера ПАТ "Залк"

	2013	2014	2015	2016	2017
X1	0,207175	0,053356	0,074697	0,219531	0,281317
X2	-3,48779	-13,7975	-25,2578	-26,0593	-33,3316
X3	-0,08444	-1,49548	-2,04269	-0,63139	-0,37084
X4	0,028128	0,0354804	3958	1,691738	0,467306627
X5	0,475088	0,111405	0,045955	0,177908	0,134793
Z	0,666475	2,78431408	-87613,9938	-2,37232826	7,155393483

Таблиця 9. Система показників Бівера ПАТ "Залк"

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Коефіцієнт Бівера	0,198189	0,015447	0,011405	0,009949	0,011849
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,101729	0,021066	0,011259	0,017413	0,014073
Рентабельність капіталу за чистим прибутком	75,29449	0	0	0	0
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	4,487786	14,79753	26,25738	27,05933	34,33162
Коефіцієнт покриття активів власним оборотним капіталом	-3,67378	-13,2979	-25,1322	-25,868	-33,0173

що відносить ПАТ "ЗалК" до третьої групи, яка дає змогу спрогнозувати рік до його банкрутства; рентабельність капіталу за чистим прибутком у 2013 році була 75,295, що відносило ПАТ "ЗалК" до першої групи зі стійким фінансовим станом, а у 2014—2017 роках стала дорівнювати нулю, тому ПАТ "ЗалК" попадає до третьої групи, яка прогнозує рік до банкрутства; у 2013—2017 роках коефіцієнт концентрації позикового капіталу складав 4,488; 14,798; 26,257; 27,059; 34,332 відповідно, що дозволяє віднести ПАТ "ЗалК" до третьої групи, яка прогнозує рік до банкрутства; у 2013—2017 роках коефіцієнт покриття активів власним оборотним капіталом складав -3,674; -13,298; -25,132; -25,868; -33,017 відповідно, тому ПАТ "ЗалК" попадає до третьої групи, що прогнозує рік до банкрутства.

ВИСНОВКИ

У статті проведено фінансовий аналіз ПАТ "ЗалК" за 2013—2017 роки, а саме аналіз: ліквідності, платоспроможності, ділової активності та рентабельності. Коефіцієнтний аналіз засвідчив погіршення фінансового стану та зниження рентабельності підприємства на ПАТ "ЗалК" за 2013—2017 роки, а саме: недостатність оборотних активів для задоволення поточних зобов'язань; нездатність підприємством погасити короткотермінові зобов'язання у разі його критичного стану; нераціональне використання грошових коштів; нездатність підприємства профінансувати активи за рахунок власного капіталу; наявність фінансових ризиків у довгостроковій перспективі та високий ризик банкрутства; нездатність фінансувати оборотний капітал за рахунок власних оборотних коштів; активне використання позикових коштів; неефективне використання активів попри збільшення їх оборотності; відсутність використання коштів кредиторів в якості джерела фінансування; неефективне управління дебіторською заборгованістю (обертання дебіторської заборгованості помірно спадає); збільшення кредиторської заборгованості перед постачальниками та робітниками підприємства; неефективне управління запасами на підприємстві, що призводить до перебоїв в операційному процесі, та веде до постійного зниження рівня виробництва і збуту; неефективність використання основних засобів; необхідність вкладення власних коштів до інших джерел доходів, оскільки наявна бездіяльність частини власних коштів; зниження чистого прибутку на кожну залучену гривню власних коштів; відсутність прибутку від реалізації.

Діагностика банкрутства проведена за моделями Альтмана, Спрингейта, Таффлера і Тішоу, Сайфуліна-Кадикова, Ліса, Конана і Гольдера, Бівера ПАТ "ЗалК" за 2013—2017 роки засвідчила: високу ймовірність банкрутства за моделлю Альтмана та Сайфуліна-Кадикова; можливу ймовірність банкрутства за моделлю Ліса та за системою показників Бівера; низьку ймовірність банкрутства за моделлю Таффлера і Тішоу; відсутність ймовірності банкрутства за моделлю Спрингейта та стабілізацію фінансового стану підприємства за моделлю Конана і Гольдера. Отже, за більшістю моделей ПАТ "ЗалК" загрожує банкрутство.

Література:

1. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. 2-е изд., стер. Киев, 2009. 776 с.
2. Поплавська Ж., Цмоць О. Аналіз методів оцінки ризиків і структури системи раннього попередження та реагування. Вісник ТНЕУ. 2008. № 4. С. 83—91.
3. Салига С.Я., Салига К.С., Нестеренко Н.В., Паршакова О.В. Система раннього попередження кризового стану підприємства: монографія. Запоріжжя: ЗЦНТЕІ, 2011. 135 с.
4. Меліхова Т.О. Економічна безпека промислових підприємств: аналіз фінансового стану, ймовірності банкрутства, чистого економічного ефекту від залучення інвестицій. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: зб. наук. праць. Маріуполь, 2018. Вип. 35. С. 215—222.
5. Меліхова Т.О. Методологічні підходи за забезпечення рівня стійкості економічної безпеки промислових підприємств. Глобальні та національні проблеми економіки. Вип. 1—2. 2018. URL: <http://global-national.in.ua/issue-21-2018>
6. Меліхова Т.О. Економічна безпека підприємства: формування, контроль, ефективність: монографія. Херсон, Видавничий дім "Гельветика", 2018. — 632 с.
7. Melikhova T. Implementation of the system of economic security in the enterprise and its impact on the results of the economic activity of the enterprise. Technology audit and production reserves. 2018. № 1/4 (39). P. 51—55.
8. Меліхова Т.О. Удосконалення методичних засад оцінки результатів та витрат системи економічної безпеки підприємства. ВІСНИК АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я. 2018. Вип. 1 (97). С. 82—94.
9. Меліхова Т.О. Дослідження можливості використання методів оцінювання економічної ефективності інноваційних та інвестиційних

проектів для створення служби економічної безпеки підприємства. *Агросвіт*. 2018. № 4. С. 25—32.

10. Меліхова Т.О. Науково-методичні підходи до визначення ефективності економічної безпеки підприємства. *Часопис економічних реформ: науково-виробничий журнал*. 2018. № 1 (29). С. 50—54.

11. Череп А.В., Калюжна Ю.В. Управління ризиками промислових підприємств на антикризових засадах: монографія. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2017. 200 с.

12. Шапурова О.О. Моделі оцінки банкрутства та кризового стану підприємств. *Економіка і держава*. 2009. № 4. С. 59—64.

13. Салига С.Я., Меліхова Т.О. Вплив фінансового аналізу на стан фінансової безпеки підприємства. *Ефективна економіка*. 2011. № 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>

14. Салига С.Я., Меліхова Т.О. Принципи побудови показників ефективності системи фінансової безпеки суб'єкта господарювання. *Вісник економіки транспорту і промисловості: зб. наук.-практ. стат.* Харків, 2012. Вип. 40. С. 192—196.

15. Салига С.Я., Меліхова Т.О. Методичні аспекти вимірювання результатів господарської діяльності підприємства та його фінансової безпеки. *Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету: зб. наук. пр.* Чернівці, 2012. Вип. 2 (23). С. 331—340.

16. Меліхова Т.О. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства за допомогою нейронних мереж та кластерного аналізу. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. № 2. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/12-2018>

17. Меліхова Т.О. Аналіз наявних методик оцінки рівня економічної безпеки підприємства для проведення сучасної діагностики його фінансового стану. *Інноваційна економіка: наук.-вироб. журнал*. 2018. № 1—2 (73). С. 223—227.

18. Меліхова Т.О. Науково-методичні підходи до визначення ефективності економічної безпеки підприємства. *Часопис економічних реформ: наук.-вироб. журнал*. 2018. № 1 (29). С. 50—54.

19. Меліхова Т.О. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства як основний складник економічної безпеки: узагальнення наявних методичних підходів та критичний аналіз. *Проблеми системного підходу в економіці: зб. наук. пр.* 2018. № 1 (63). С. 87—91.

20. Меліхова Т.О. Удосконалення методів визначення економічної ефективності господарської діяльності підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 4. С. 66—71.

21. Меліхова Т.О. Узагальнення існуючих методик оцінки рівня фінансової безпеки як основного елемента економічної безпеки підприємства. *Бізнес-навігатор: наук.-вироб. журнал*. 2018. Вип. 1-1 (44). С. 153—158.

22. Меліхова Т.О. Узагальнення методичних підходів до оцінки рівня економічної безпеки підприємства з метою вибору оптимальних для діагностування зовнішніх та внутрішніх загроз. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 2 (30). С. 38—50.

23. Меліхова Т.О. Правила визначення економічної ефективності фінансової безпеки підприємств. *Актуальні проблеми забезпечення фінансово-економічної безпеки України: зб. наук. пр. IV Наук.-практ. семінар з міжнар. участю (м. Тернопіль, 18—20 квітня 2013 р.)*. Тернопіль, 2013. С. 175—177.

24. Меліхова Т.О. Результати функціонування діяльності підприємства та системи його фінансової безпеки. *Сучасні підходи до управління підприємством: зб. наук. пр. IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 11 квітня 2013 р.)*. Київ, 2013. Т. 1. С. 151—154.

25. Melikhova T., Namova O. Improvement of financial analysis procedure according to national provision (standard) of financial accounting. *Problems of energy saving and nature use 2013: conference reports materials*. Budapest, 2014. С. 197—207.

References:

1. Blank, I. A. (2009), *Upravleniye finansovoy bezopasnost'yu predpriyatiya* [Management of financial security of an enterprise], 2nd ed., Sr. Kyiv, Ukraine.

2. Poplavskaya, Zh., Zmots, O. (2008), "Analysis of methods for risk assessment and structure of the early warning and response system", *Visnyk TNEU*, vol. 4, pp. 83—91.

3. Saliga, S.Ya., Saliga, K.S., Nesterenko, N.V. and Parshakova, O.V. (2011), *Systema rannoho poperedzhennya kryzovoho stanu pidpryyemstva* [The system of early warning of a crisis state of the enterprise], ZNTTEI, Zaporizhzhya, Ukraine.

4. Melikhova, T.O. (2018), "Economic security of industrial enterprises: an analysis of the financial situation, the probability of bankruptcy, the net economic effect of attracting investment", *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noyi vlasnosti: zb. nauk. prats*, vol. 35. pp. 215—222.

5. Melikhova, T.O. (2018), "Methodological approaches to ensuring the level of stability of economic security of industrial enterprises", *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, vol.

1_2, available at: <http://global-national.in.ua/issue-21-2018> (Accessed 10 April 2019).

6. Melikhova, T.O. (2018), *Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva: formuvannya, kontrol', efektyvnist* [Economic security of the enterprise: formation, control, efficiency], Publishing House "Helvetica", Kherson, Ukraine.

7. Melikhova, T. (2018), "Implementation of the system of economic security in the enterprise and its impact on the results of the economic activity of the enterprise". *Technology audit and production reserves*. vol. 1/4 (39), pp. 51—55.

8. Melikhova, T.O. (2018), "Improvement of methodical principles of estimation of results and expenses of the system of economic safety of the enterprise". *VISNYK AHRARNOYI NAUKY PRYCHORNOMOR'YA*. vol. 1 (97). pp. 82—94.

9. Melikhova, T.O. (2018), "Research on the possibility of using methods for assessing the economic efficiency of innovation and investment projects for the establishment of the company's economic security service". *Ahrosvit*. vol. 4, pp. 25—32.

10. Melikhova, T. O. (2018), "Scientific and methodical approaches to the definition of the economic security of the enterprise". *Chasopys ekonomichnykh reform: naukovo-vyrobnychyy zhurnal*. vol. 1 (29). pp. 50—54.

11. Cherep, A.V, Kalyuzhna, Yu. V. (2017), *Upravlinnya ryzykamy promyslovykh pidpryyemstv na antykrizovykh zasadakh* [Management of the risks of industrial enterprises on the basis of anti-crisis principles]. Zaporizhzhya National University, Zaporozhye, Ukraine.

12. Shapurova, O.O. (2009), "Models of Bankruptcy and Crisis Management of Enterprises". *Ekonomika i derzhava*. vol. 4. pp. 59—64.

13. Saliga, S. Ya. and Melikhova, T. O. (2011), "Influence of financial analysis on the financial safety of the enterprise", *Efektivna ekonomika*, vol. 7. DOI <http://www.economy.nayka.com.ua>.

14. Saliga, S. Ya. and Melikhova, T. O. (2012), "Principles of construction of indicators of efficiency of the financial security system of the subject of management", *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti: zb. nauk.-prak. stat.* Kharkiv, vol. 40, pp. 192—196.

15. Saliga, S. Ya. and Melikhova, T. O. (2012), "Methodical aspects of measuring the results of the enterprise's economic activity and its financial security", *Naukovyy visnyk Bukovyns'koho derzhavnoho finansovo-ekonomichnoho universytetu: zb. nauk. pr.* Chernivtsi, vol. 2 (23), pp. 331—340.

16. Melikhova, T.O. (2018), "Estimation of the level of economic security of the enterprise through neural networks and cluster analysis",

Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnya, vol. 2. DOI <http://www.easterneuropebm.in.ua/index.php/12-2018>

17. Melikhova, T. O. (2018), "Analysis of available methods for assessing the level of economic security of an enterprise for conducting modern diagnostics of its financial state", *Innovatsiyna ekonomika: nauk.-vyrob. zhurnal*, vol. 1—2 (73), pp. 223—227.

18. Melikhova, T. O. (2018), "Scientific and methodical approaches to determination of the economic safety of the enterprise", *Chasopys ekonomichnykh reform: nauk.-vyrob. zhurnal*, vol. 1 (29), pp. 50—54.

19. Melikhova, T.O. (2018), "Estimation of the level of financial security of the enterprise as the main component of economic security: the synthesis of existing methodological approaches and critical analysis", *Problemy systemnoho pidkhotu v ekonomitsi: zb. nauk. pr.*, vol. 1 (63), pp. 87—91.

20. Melikhova, T. O. (2018), "Improvement of methods for determining the economic efficiency of an enterprise's business", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 4, pp. 66—71.

21. Melikhova, T.O. (2018), "Generalization of existing methods for assessing the level of financial security as the main element of the company's economic security", *Biznes-navigator: nauk.-vyrob. zhurnal*, vol. 1-1 (44), pp. 153—158.

22. Melikhova, T.O. (2018), "Generalization of methodological approaches to assessing the level of economic security of an enterprise with the aim of choosing the best for diagnosing external and internal threats", *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktual'ni pytannya nauky i praktyky*, vol. 2 (30), pp. 38—50.

23. Melikhova, T.O. (2013), "Rules for determining the economic efficiency of financial security of enterprises", *Aktual'ni problemy zabezpechennya finansovo-ekonomichnoyi bezpeky Ukrayini: zb. nauk. pr.* IV Nauk.-prakt. seminar z mizhnar. uchastyu (Ternopil, April 18—20, 2013), pp. 175—177.

24. Melikhova, T.O. (2013), "Results of functioning of the enterprise and its financial security system", *Suchasni pidkhody do upravlinnya pidpryyemstvom: zb. nauk. pr.* IV Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, April 11, 2013), vol. 1. pp. 151—154.

25. Melikhova T. and Hamova, O. (2014), "Improvement of financial analysis procedure according to national provision (standard) of financial accounting", *Problems of energy saving and nature use 2013: conference reports materials*. Budapest, pp. 197—207.

Стаття надійшла до редакції 06.05.2019 р.